

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

Γιώργος Βασιλακόπουλος

«Μόνο ένα υποκείμενο που περιλαμβάνει όλα τα ατομικά υποκείμενα είναι ικανό να αγκαλιάσει την κοινωνία ως σύνολο»
Durkheim

Στην κάθετη πτώση προς το κενό, ο Αντάρτης-Ποιητής-Φιλόσοφος μαζεύεται, μικραίνει σε επιφάνεια και όγκο, κερδίζοντας σε βάρος που επιταχύνει την πτώση. Γράφει: "In order to see the world change you have to be strong enough to dwell in your own extinction". Η αλλαγή προϋποθέτει την εξαφάνιση αυτού του κόσμου, του οποίου μέρος είναι ο Αντάρτης-Ποιητής-Φιλόσοφος. Έτσι η Ποίηση και η Φιλοσοφία, η δράση του Αντάρτη, γίνεται «νυχτερινό τραγούδι», «μικρό τραγούδι», και η σκέψη «χαρά του θανάτου». "Thinking is the joy of the dead".

Με το τέλος του 2014, ο Βασιλακόπουλος φορτωμένος με τη δραστηριότητα μιας σκέψης γεμάτης συναισθήματα, που βέβαια δεν χαρακτηρίζει τους πεθαμένους, θα γίνει μια μαούνα, ένα πλεύσιμο-ποιητής, που από εδώ κι εμπρός θα σπρώξει τα Χίλια ερωτικά ποιήματα που θα βαλθεί να γράψει. Τώρα πλέον, όλη η μόνιμη απογοήτευση και η θλίψη για την αποτυχία του προγράμματος της αλληλεγγύης, εγκιβωτίζεται μέσα στην ποιητική πράξη. Η ποίηση γίνεται το πεδίο όπου λαμβάνει χώρα η ήττα, η απογοήτευση και η πτώση. Η ποίηση χρησιμοποιείται ως σωσίβιο όπως και στην Κεφαλά που θα δούμε παρακάτω. Αλλά με τη γνώση ότι δεν είναι τίποτα άλλο από ένα ψυχολογικό καταφύγιο, το οποίο δεν έχει καμία σχέση με οποιαδήποτε ομαδική σωτηρία.

(απόσπασμα)
Ποιος αντέχει τον θρήνο των εννοιών
Στα στενά της κάμαρας
Με τοίχους για λάβαρα
Και για πύλες της αβύσσου;

Θα οδηγηθεί στην συνειδητοποίηση ότι, τελικά ο πεθαμένος αντάρτης είναι πια ένας πεθαμένος ποιητής, που γράφει για τον θάνατο τον δικό του, και του κόσμου, επειδή η γλώσσα δεν έχει πια αντίκρισμα σε τίποτα. Και η ποίηση δεν κάνει τίποτα άλλο από το να νανουρίζει τους νεκρούς.

απόσπασμα)
Με το ποίημα
Νανουρίζω τους νεκρούς Και ποτίζω τις έννοιες
Με το αίμα μου
Όταν ο ποιητής βγαίνει από το καταφύ-

γίο του, την στενή του κάμαρα, για να δει τον πραγματικό κόσμο και όχι σκιές, Βρέχει το φως καρφιά
Στα μάτια του σοφού Ποιος είπε ότι η αλήθεια Δεν έχει τίμημα ;
το φως τον τυφλώνει.

Η ποίηση γίνεται το δισάκι του νεκρού ποιητή, όπου εκεί μέσα μαζεύει τις λέξεις-κόκκαλα, έννοιες χωρίς καμία σημασία πιά.
126 Έπεφταν
Κόκκαλα από φως Οι λέξεις
Το ποίημα Δισάκι
Των ήχων τους

Ο ποιητής, βάζοντας μαζί το θάνατο και την ζωή, τα «κόκκαλα» και το «φως», σε μια ενότητα, διαπιστώνει το αδιάφορο της ύπαρξης, και τη ματαιότητα της ίδιας της ποίησης από τη σκοπιά του κόσμου.

(128) ΕΡΩΤΑΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΑΛΗΘΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟ ΑΛΛΗΛΕΠΤΥΗ ΙΣΟΤΗΤΑ
Το ποίημα
Επιμονή στις κούφιες λέξεις Χωρίς λόγο πλέον
Χωρίς νόημα
Συνήθειο

Ο Γ. Β. νοιώθει πια την ποίηση ως μια συνήθεια βιολογική, όπως όταν το σώμα οδηγείται στο θρήνο μετά από μια μεγάλη καταστροφή, απώλεια και θάνατο. Αλλά ξέρουμε ότι ποτέ δεν μπορεί να δημιουργηθεί πραγματική επανόρθωση, αν προηγουμένως το σώμα δεν θρηνήσει. Μόνο που ο θρήνος διαρκεί πολύ, καθώς ο ποιητής δεν βλέπει γύρω του τίποτα αληθινό, παρά νεκρούς και την ιδιότητα του ποιητή να γνέθει «Αφωνες λέξεις/Τσόφλια και κάρβουνα καμένα».

97
Το ποίημα
Κουλό
Κοιτά τον ντουλιά
Όπως ο γλύπτης το μάρμαρο Στο βουβό του βλέμμα
Κόσμοι κατρακυλούν
Σαν δάκρυ

Με τα Χ(ε)ίλια ερωτικά ποιήματα, ο Γ. Β. έχει μεταθέσει τη δράση στη γλώσσα. Μια δράση η οποία σε τέτοιους καιρούς «Ελεεινοί καιροί» θα πει, δεν κάνει τίποτα άλλο από το να στέλνει ποιήματα

στους ζωντανούς, και από την άλλη, να ικετεύει τους πεθαμένους (πραγματικά ζωντανούς), να έρθουν και αυτοί στο ποίημα.

89
Από την άλλη στιγμή του κόσμου
Την απόκοσμη
Στέλνω ποιήματα
Λόξιγκας στα σοκάκια του χρόνου Και κόμποι στην χαιτή του καπμού
Στέλνεις ανάσες κουδουνάκια Μυρωμένες με υγρά φιλιά Κέλυφος λέξεων
Νομάδες της ερήμου

Στο παρακάτω ποίημα το οποίο είναι κατά κάποιο τρόπο συνέχεια της Καισαριανής, ο ποιητής καλή τους πεθαμένους συντρόφους της παράδοσης της αλληλεγγύης που πητήθηκαν στο παρελθόν, να έρθουν να τον συναντήσουν στο ποίημα. Ο ποιητής-μετανάστης όπως βρίσκεται ανάμεσα σε δύο χώρες, έτσι νοιώθει πως βρίσκεται και σε έναν ενδιάμεσο χώρο, ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν. Τους νεκρούς του παρελθόντος και τους νεκρούς του παρόντος. Η αγλωσσία των μεν και των δε, που συγκεντρώνεται στο ποίημα αυτό, γίνεται το σημάδι ενοχών αλλά και αμνησίας.

98
Υπάρχει πιο αβάσταχτο
Οι νεκροί
Να μη σε νοσταλούν;
Τους καλείς στο ποίημα Κι' αρνούνται
Ίσως γιατί τους πρόδωσες Νύχτες που αδύναμος
Έστρεφες τα μάτια σε λάμπεις
Κοντινές και ευδιάκριτες
Ποθώντας τους ρυθμούς
Της αμνησίας

Ανακεφαλαιώνοντας: η εμπειρία της διάλυσης της συλλογικότητας στην αριστερά, και κατ' επέκταση ο θάνατος της ελπίδας για ενότητα στον κόσμο, γίνεται το κεντρικό θέμα της ποιητικής και φιλοσοφικής αναζήτησης του Γ. Β. Αυτή η επώδυνη εμπειρία, διασπά την κλασική συνθετική ενότητα μορφής και περιεχομένου, τις γλωσσικές συμβάσεις που είναι οργανωμένος φορέας οργανωμένου νοήματος. Όλα αυτά τινάζονται στον αέρα, ρευστοποιούνται. Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Ο ποιητής, βάζοντας μαζί το θάνατο και την ζωή, τα «κόκκαλα» και το «φως», σε μια ενότητα, διαπιστώνει το αδιάφορο της ύπαρξης, και τη ματαιότητα της ίδιας της ποίησης από τη σκοπιά του κόσμου.